

Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (втори състав)

22 септември 2016 година *

„Преюдициално запитване — Сближаване на законодателствата —
Интелектуална собственост — Авторско право и сродни права — Директива 2001/29/ЕО —
Изключително право на възпроизвеждане — Изключения и ограничения — Член 5, параграф 2,
буква б) — Изключение за копиране за лично ползване — Справедливо обезщетение —
Сключване на частноправни споразумения за определяне на критериите за освобождаване от
събирането на справедливо обезщетение — Възстановяване на обезщетението, което може да
бъде искано само от крайния ползвател“

По дело C-110/15

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Consiglio di Stato (Държавен съвет, Италия) с акт от 4 декември 2014 г., постъпил в Съда на 2 март 2015 г., в рамките на производство по дело

Microsoft Mobile Sales International Oy, по-рано **Nokia Italia SpA**,

Hewlett-Packard Italiana Srl,

Telecom Italia SpA,

Samsung Electronics Italia SpA,

Dell SpA,

Fastweb SpA,

Sony Mobile Communications Italy SpA,

Wind Telecomunicazioni SpA

срещу

Ministero per i beni e le attività culturali (MIBAC),

Società italiana degli autori ed editori (SIAE),

Istituto per la tutela dei diritti degli artisti interpreti esecutori (IMAIE), в ликвидация

Associazione nazionale industrie cinematografiche audiovisive e multimediali (ANICA),

Associazione produttori televisivi (APT),

* Език на производството: италиански.

в присъствието на:

Assotelecomunicazioni (Asstel),

Vodafone Omnitel NV,

H3G SpA,

Movimento Difesa del Cittadino,

Assoutenti,

Adiconsum,

Cittadinanza Attiva,

Altroconsumo,

СЪДЪТ (втори състав),

състоящ се от: М. Plešić (докладчик), председател на състава, С. Toader, А. Rosas, А. Prechal и Е. Jarašiūnas, съдии,

генерален адвокат: N. Wahl,

секретар: L. Carrasco Marco, администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 24 февруари 2016 г.,

като има предвид становищата, представени:

- за Microsoft Mobile Sales International Oy, от G. Cuonzo и Vincenzo Cerulli Irelli, avvocati,
- за Hewlett-Packard Italiana Srl, от A. Clarizia и M. Quattrone, avvocati,
- за Telecom Italia SpA, от F. Lattanzi и E. Stajano, avvocati,
- за Samsung Electronics Italia SpA, от S. Cassamagnaghi, P. Todaro и E. Raffaelli, avvocati,
- за Dell SpA, от L. Mansani и F. Fusco, avvocati,
- за Sony Mobile Communications Italy SpA, от G. Cuonzo, както и от Vincenzo и Vittorio Cerulli Irelli, avvocati,
- за Wind Telecomunicazioni SpA, от B. Caravita di Toritto, S. Fiorucci и R. Santi, avvocati,
- за Società italiana degli autori ed editori (SIAE), от M. Siragusa и M. Mandel, avvocati,
- за Assotelecomunicazioni (Asstel), от M. Libertini, avvocato,
- за Altroconsumo, от G. Scorza, D. Reccia и L. Salvati, avvocati,

- за италианското правителство, от G. Palmieri, в качеството на представител, подпомагана от A. Vitale и S. Fiorentino, avvocati dello Stato,
- за френското правителство, от D. Colas и D. Segoin, в качеството на представители,
- за Европейската комисия, от V. Di Bucci и J. Samnadda, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 4 май 2016 г.,

постанови настоящото

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 5, параграф 2, буква б) от Директива 2001/29/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 22 май 2001 година относно хармонизирането на някои аспекти на авторското право и сродните му права в информационното общество (ОВ L 167, стр. 10; Специално издание на български език, 2007 г., глава 17, том 1, стр. 230).
- 2 Запитването е отправено в рамките на редица спорове между, от една страна, дружества, които произвеждат и търгуват по-специално с персонални компютри, записващи устройства, информационни носители, мобилни телефони и фотоапарати, и от друга страна, Ministero per i beni e le attività culturali e del turismo (Министерство на културното наследство, културната дейност и туризма, Италия, наричано по-нататък „МИБАС“), Società italiana degli autori ed editori (Италианско дружество на авторите и издателите, наричано по-нататък „SIAE“), Istituto per la tutela dei diritti degli artisti interpreti esecutori (Институт за закрила на артистите изпълнители), в ликвидация, Associazione nazionale industrie cinematografiche audiovisive e multimediali (Национална асоциация на кинематографията, аудиовизуалната индустрия и мултимедиите) и Associazione produttori televisivi (Асоциация на телевизионните продуценти) по повод „справедливото обезщетение“, което трябва да се плаща чрез SIAE на авторите на интелектуални произведения, когато последните се възпроизвеждат за лично ползване.

Правна рамка

Правото на Съюза

- 3 Съображения 31, 35 и 38 от Директива 2001/29 гласят:

„(31) Трябва да се поддържа справедлив баланс между правата и интересите на различните категории притежатели на права, както и на различните категории притежатели на права и ползватели на закриляни обекти. [...]

[...]

(35) В някои случаи на изключения или ограничения притежателите на права следва да получат справедливо обезщетение, за да бъдат обезщетени в достатъчна степен за използването на произведенията им или на други закриляни обекти. При определянето на формата, на подробните условия и възможното ниво на такова справедливо обезщетение следва да се отчетат конкретните обстоятелства за всеки случай. За оценяване на тези обстоятелства полезен критерий би била потенциалната вреда за притежателите на права, произтичаща от въпросното действие. [...]

[...]

(38) На държавите членки следва да се разреши да предвидят изключение или ограничение по отношение на правото на възпроизвеждане за някои видове възпроизвеждане на аудио, визуален или аудио-визуален материал за лично използване, придружено от справедливо обезщетение. Това може да включва въвеждането или поддържането на схеми за възнаграждение за обезщетяване на притежателите на права за претърпените вреди. [...]“.

4 Член 2 от Директива 2001/29, озаглавен „Право на възпроизвеждане“, предвижда:

„Държавите членки предвиждат изключителното право да разрешават или забраняват пряко или непряко, временно или постоянно възпроизвеждане по какъвто и да е начин и под каквато и да е форма, изцяло или частично:

а) за авторите — на техните произведения;

б) за артистите изпълнители — на [записите] на техните изпълнения;

в) за продуцентите на звукозаписи — на техните звукозаписи;

г) за продуцентите — [на първоначалните записи] на филми, на оригинала и копията на техните филми;

д) за радио- и телевизионните организации — за [записите] на техните излъчвания, независимо дали тези излъчвания са предавани по жичен път или по въздуха, включително чрез кабел или спътник“.

5 Член 5 от тази директива, озаглавен „Изключения и ограничения“, предвижда в параграф 2, буква б):

„Държавите членки могат да предвидят изключения или ограничения от правото на възпроизвеждане, предвидено в член 2, в следните случаи:

[...]

б) по отношение на възпроизвеждане върху какъвто и да е носител, извършвано от физическо лице за лично ползване и за цели, които нямат пряко или косвено търговски характер, при условие че притежателите на права получават справедливо обезщетение, което отчита прилагането или неприлагането на технически мерки, посочени в член 6 по отношение на съответните произведения или обект;

[...]“.

Италианското право

6 Директива 2001/29 е транспонирана в италианския правен ред с decreto legislativo n. 68 — Attuazione della direttiva 2001/29/CE sull'armonizzazione di taluni aspetti del diritto d'autore e dei diritti connessi nella società dell'informazione (Законодателен декрет № 68 за привеждане в изпълнение на Директива 2001/29/ЕО относно хармонизирането на някои аспекти на авторското право и сродните му права в информационното общество) от 9 април 2003 г. (редовна притурка към GURI № 87 от 14 април 2003 г.), който изменя legge n. 633 — Protezione del diritto d'autore e di altri diritti connessi al suo esercizio (Закон № 633 за защита на авторското

право и на другите права, свързани с неговото изпълнение) от 22 април 1941 г. (наричан по-нататък „LDA“), като въвежда в този закон членове 71 *sexies*, 71 *septies* и 71 *octies*, свързани с „възпроизвеждането за лично ползване“.

7 Член 71 *sexies*, параграф 1 от LDA гласи:

„Копирането за лично ползване на звукозаписи и видеозаписи на какъвто и да било носител, извършено от физическо лице единствено за лично ползване, се разрешава, при условие че то няма пряко или непряко търговски характер и че се отчита прилагането на техническите мерки, предвидени в член 102 *quater*“.

8 Член 71 *septies* от LDA гласи:

„1. Авторите и производителите на звукозаписи, както и първоначалните производители на аудиовизуални произведения, изпълнителите и продуцентите, както и производителите на видеозаписи и техните правоприменици, имат право на обезщетение при копиране за лично ползване на посочените в член 71 *septies* звукозаписи и видеозаписи. По отношение на апаратурата, предназначена единствено за аналогови или цифрови звукозаписи или за видеозаписи, обезщетението е част от цената, която крайният купувач плаща на продавача и която при многофункционалните устройства се изчислява въз основа на цената на апаратура с характеристики, еднакви с тези на предназначения за записване вътрешен компонент, а когато това не е възможно, обезщетението представлява фиксирана сума за всяка апаратура. По отношение на носители за аудио- и видеозапис, например аналогови и цифрови носители, фиксирана и преносима памет, предназначени за звукозаписи или видеозаписи, обезщетението се изчислява в зависимост от капацитета за запис на тези носители. По отношение на системите за видеозапис от разстояние предвиденото в настоящия параграф обезщетение се дължи от лицето, което предоставя услугата, и се изчислява в зависимост от полученото възнаграждение за предоставяне на самата услуга.

2. Обезщетението по параграф 1 се определя при спазване на правната уредба [на Съюза] и във всички случаи, като се вземат предвид правата за възпроизвеждане, с декрет на [MIBAC], най-късно до 31 декември 2009 г. след консултации с комитета по член 190 и професионалните организации, които в най-голяма степен представляват производителите на посочените в параграф 1 апаратура и носители. За определяне на обезщетението се вземат предвид прилагането или неприлагането на техническите мерки, предвидени в член 102 *quater*, както и различията при аналоговото копиране и цифровото копиране. Декретът се актуализира на всеки три години.

3. Обезщетението се дължи от лицата, които произвеждат или внасят на територията на държавата с цел печалба апаратурата и носителите, посочени в параграф 1. Тези лица трябва на всеки три месеца да подадат до [SIAE] декларация, посочваща извършените продажби и дължимите обезщетения, които трябва да бъдат платени по същото време. Дистрибуторът на записващите апаратура или информационни носители отговаря солидарно за неплатено обезщетение. [...]“.

9 Член 71 *octies* от LDA предвижда:

„1. Обезщетението по член 71 *septies*, предвидено за апаратура и носители за звукозаписи се заплаща на [SIAE], което, след като приспадне разходите си, плаща 50 % на авторите и техните правоприменици и 50 % на производителите на звукозаписи, включително чрез посредничеството на най-представителните професионални организации.

2. Производителите на звукозаписи плащат на съответните артисти изпълнители незабавно и при всички случаи в 6-месечен срок 50 % от обезщетението, получено от тях по силата на параграф 1.
3. Обезщетението по член 71 septies, предвидено за апаратурата и носителите за видеозаписи, се заплаща на [SIAE], което, след като приспадне разходите си, плаща 30 % от него на авторите, а останалите 70 % разпределя поравно между производителите на първото записване на аудиовизуални произведения, производителите на видеозаписи и артистите изпълнители, включително чрез посредничеството на най-представителните професионални организации. С 50 % от обезщетението за артистите изпълнители се финансират дейностите и целите, описани в член 7, параграф 2 от Закон № 93 от 5 февруари 1992 г.“.
- 10 В приложение на член 71 septies, параграф 2 от LDA на 30 декември 2009 г. MIBAC приема decreto relativo alla determinazione del compenso per la riproduzione privata di fonogrammi e di videogrammi (Декрет за определяне на обезщетението при възпроизвеждане за лично ползване на звукозаписи и видеозаписи, наричан по-нататък „декретът от 30 декември 2009 г.“), състоящ се от само един член, според който „техническото приложение, което е неразделна част от [този] декрет, определя размера на обезщетението при възпроизвеждане за лично ползване на звукозаписи и видеозаписи, съгласно член 71 septies от [LDA]“.
- 11 Член 2 от техническото приложение към декрета от 30 декември 2009 г. (наричано по-нататък „техническото приложение“) посочва съответния размер на обезщетението при копиране за лично ползване, като предвижда списък с 26 категории продукти и за всяка от тях — размера на това обезщетение.
- 12 Член 4 от техническото приложение предвижда:
- „1. [SIAE] насърчава изготвянето на протоколи за по-ефикасно прилагане на настоящите разпоредби, по-специално с цел освобождаване на категории обекти или субекти, например при използване за професионални цели на апаратура или носители или на някои устройства за видеоигри. Тези протоколи се приемат със съгласието на лицата, които плащат обезщетението при копиране за лично ползване, или на техни професионални организации.
2. Споразуменията, сключени преди настоящите разпоредби, остават в сила до приемането на протоколите по параграф 1“.

Спорът в главното производство и преюдициалните въпроси

- 13 Жалбоподателите в главното произвеждат и търгуват по-специално с персонални компютри, записващи устройства, информационни носители, мобилни телефони и фотоапарати.
- 14 Те подават до Tribunale amministrativo regionale del Lazio (Регионален административен съд на област Лацио, Италия) жалби за отмяната на декрета от 30 декември 2009 г. В подкрепа на жалбите те поддържат, че съответната национална правна уредба противоречи на правото на Съюза, по-специално поради задължението таксата при копиране за лично ползване да плащат лицата, които действат с цел, явно различна от копирането за лично ползване, и по-специално юридическите лица и лицата, които действат с професионална цел. Те подчертават също дискриминационния характер на делегирането на правомощия от MIBAC на SIAE — организацията, на която е възложено колективното управление на авторските права в Италия, при положение че националната правна уредба предоставяла на тази организация правомощието да определя кои лица следва да бъдат освободени от плащане на таксата при копиране за лично ползване, както и кои лица могат да ползват процедурата за възстановяване на тази такса, когато е била платена.

- 15 Tribunale amministrativo regionale del Lazio (Регионален административен съд на област Лацио) отхвърля тези жалби.
- 16 Жалбоподателите в главното производство обжалват решението за отхвърляне на жалбите пред Consiglio di Stato (Държавен съвет, Италия) който, тъй като има съмнения как трябва да тълкува при тези обстоятелства член 5, параграф 2, буква б) от Директива 2001/29, решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:
- „1) Допуска ли правото на Съюза, и по-специално съображение 31 и член 5, параграф 2, буква б) от Директива 2001/29, национална правна уредба (като член 71 *sexies* от LDA във връзка с член 4 от техническото приложение), която предвижда, че когато носители и устройства са придобити за цели, явно различни от тези за копиране за лично ползване — тоест единствено за професионална употреба — определянето на критериите за предварително освобождаване от таксата при копиране за лично ползване да бъде договаряно между частноправни субекти — или „свободно договаряно“ — по-специално в „протоколи за прилагане“ по този член 4, без да има общи разпоредби и гаранции за равно третиране между SIAE и лицата, задължени да плащат обезщетението, или техните професионални организации?
- 2) Допуска ли правото на Съюза, и по-специално съображение 31 и член 5, параграф 2, буква б) от Директива 2001/29, национална правна уредба (като член 71 *sexies* от италианския Закон за авторското право във връзка с декрета от 30 декември 2009 г. и указанията на SIAE за възстановяване на такси), която предвижда, че когато носители и устройства са придобити за цели, явно различни от тези за копиране за лично ползване — тоест единствено за професионална употреба — възстановяването на таксата може да се изисква само от крайния ползвател, но не и от производителя на носители и устройства?“.

По преюдициалните въпроси

По допустимостта

- 17 Според SIAE първият въпрос е недопустим, при положение че на него трябвало да се отговори посредством тълкуване на националното право в съответствие с правото на Съюза, според което тълкуване за апаратурата и информационните носители, придобити от субекти, които не са физически лица, единствено за професионални цели, не се начислява такса при копиране за лично ползване.
- 18 В това отношение следва да се напомни, че съгласно постоянната практика на Съда в рамките на сътрудничеството между него и националните юрисдикции, въведено с член 267 ДФЕС, само националният съд, който е сезиран със спора и трябва да поеме отговорността за последващото му съдебно решаване, може да прецени — предвид особеностите на делото — както необходимостта от преюдициално заключение, за да може да постанови решението си, така и релевантността на въпросите, които той поставя на Съда. Ето защо, след като поставените въпроси се отнасят до тълкуването на правото на Съюза, Съдът по принцип е длъжен да се произнесе (вж. по-специално решения от 21 октомври 2010 г., Padawan, C-467/08, EU:C:2010:620, т. 21 и от 12 ноември 2015 г., Hewlett-Packard Belgium, C-572/13, EU:C:2015:750, т. 24).
- 19 Съдът може да откаже да се произнесе по отправеното от национална юрисдикция запитване само ако е съвсем очевидно, че исканото тълкуване на правото на Съюза няма никаква връзка с действителността или с предмета на спора в главното производство, когато проблемът е от хипотетично естество или още когато Съдът не разполага с необходимите данни от фактическа

и правна страна, за да бъде полезен с отговора на поставените му въпроси (вж. по-специално решения от 16 юни 2015 г., *Gauweiler и др.*, C-62/14, EU:C:2015:400, т. 25 и от 8 септември 2015 г., *Taricco и др.*, C-105/14, EU:C:2015:555, т. 30).

- 20 В случая обаче това не е така, доколкото първият поставен на Съда въпрос, който е относно тълкуването на правото на Съюза, изобщо не е от хипотетично естество и е установена връзка с действителността на спора в главното производство, тъй като този въпрос се отнася до тълкуването на разпоредби на правото на Съюза, които според запитващата юрисдикция са определящи за решението, която тя трябва да постанови по главното производство, по-конкретно що се отнася до правилата за освобождаване от такса при копиране за лично ползване, когато носителите и устройствата са придобити за цели, явно различни от тези при копиране за лично ползване.
- 21 Според SIAE и вторият въпрос е недопустим, тъй като е идентичен с въпроси, по които Съдът вече се е произнесъл.
- 22 Такова възражение за недопустимост трябва да се отхвърли. Всъщност, дори да се предположи, че повдигнатият въпрос е по същество идентичен с въпроса, който вече е бил предмет на преюдициално решение по подобно дело, това обстоятелство по никакъв начин не забранява на националната юрисдикция да поставя на Съда преюдициален въпрос и не води до недопустимост на така поставения въпрос (вж. в този смисъл решения от 6 октомври 1982 г., *Cilfit и др.*, 283/81, EU:C:1982:335, т. 13 и 15, от 2 април 2009 г., *Pedro IV Servicios*, C-260/07, EU:C:2009:215, т. 31 и от 26 ноември 2014 г., *Mascolo и др.*, C-22/13, C-61/13, C-63/13 и C-418/13, EU:C:2014:2401, т. 49).
- 23 Следователно преюдициалните въпроси са допустими.

По същество

- 24 Със своите въпроси, които следва да бъдат разгледани заедно, запитващата юрисдикция по същество пита дали правото на Съюза, и в частност член 5, параграф 2, буква б) от Директива 2001/29, трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска национална правна уредба като разглежданата в главното производство, според която, от една страна, условие за освобождаване от плащането на таксата при копиране за лично ползване на производителите и вносителите на апаратура и на носители — предназначени за употреба, явно различна от копирането за лично ползване — е сключването на споразумения между образувание, което има законоустановен монопол върху представителството на интересите на авторите на произведения, и лицата, задължени да плащат обезщетението, или техните професионални организации, а от друга страна, възстановяването на такава такса, когато е недължимо платена, може да се иска само от крайния ползвател на апаратурата и носителите.
- 25 На първо място, следва да се напомни, че според член 5, параграф 2, буква б) от Директива 2001/29 държавите членки могат да предвидят изключение или ограничение от изключителното право на възпроизвеждане, предвидено в член 2 от тази директива, по отношение на възпроизвеждане върху какъвто и да е носител, извършвано от физическо лице за лично ползване и за цели, които нямат пряко или косвено търговски характер, при условие че притежателите на това изключително право получават справедливо обезщетение, което отчита прилагането или неприлагането на технически мерки, посочени в член 6 от тази директива.

- 26 Както е видно от съображения 35 и 38 от Директива 2001/29, член 5, параграф 2, буква б) от нея отразява волята на законодателя на Съюза да установи специална схема за обезщетяване, която се въвежда при наличието на вреди за притежателите на права, които по принцип пораждат задължение те „да бъдат обезщетени“ или „за обезщетяване“ на последните (вж. решение от 9 юни 2016 г., EGEDA и др., C-470/14, EU:C:2016:418, т. 19 и цитираната съдебна практика).
- 27 Доколкото разпоредбите на Директива 2001/29 не уреждат изрично различните елементи на системата за справедливо обезщетение, държавите членки разполагат с широко право на преценка, за да определят кой трябва да плаща това обезщетение. Същото се отнася и до определянето на неговата форма, правила и евентуалния му размер (вж. в този смисъл решение от 11 юли 2013 г., Amazon.com International Sales и др., C-521/11, EU:C:2013:515, т. 20 и цитираната съдебна практика).
- 28 Както следва от практиката на Съда, за да съответства на член 5, параграф 2, буква б) от Директива 2001/29 справедливото обезщетение, а следователно и схемата, на която то почива, трябва да са свързани с вредата, причинена на притежателите на права в резултат на копирането за лично ползване (вж. в този смисъл решение от 5 март 2015 г., Copydan Båndkopi, C-463/12, EU:C:2015:144, т. 21 и цитираната съдебна практика).
- 29 При това положение схемата за финансиране на справедливото обезщетение е съвместима с изискванията за посочения в съображение 31 от Директива 2001/29 „справедлив баланс“ между правата и интересите на авторите, бенефициери на справедливото обезщетение, от една страна, и тези на ползвателите на закриляни обекти, от друга страна, само ако съответните апаратура и носители за възпроизвеждане могат да бъдат използвани за копиране за лично ползване и следователно да причинят вреди на автора на закриляното произведение. Ето защо с оглед на тези изисквания по необходимост съществува връзка между прилагането на таксата при копиране за лично ползване за посочените апаратура и носители за цифрово възпроизвеждане и употребата им за възпроизвеждане за лично ползване (вж. в този смисъл решение от 21 октомври 2010 г., Padawan, C-467/08, EU:C:2010:620, т. 52).
- 30 На второ място, следва да се напомни постановеното от Съда, а именно че след като лицето, причинило вреди на притежателя на изключителното право на възпроизвеждане, е лицето, което възпроизвежда закриляно произведение за лично ползване, без предварително да поиска разрешение от този притежател, по принцип това лице трябва да поправи свързаните с възпроизвеждането вреди, като финансира обезщетението, което ще бъде заплатено на притежателя на правото (решения от 21 октомври 2010 г., Padawan, C-467/08, EU:C:2010:620, т. 45, от 16 юни 2011 г., Stichting de Thuiskopie, C-462/09, EU:C:2011:397, т. 26 и от 11 юли 2013 г., Amazon.com International Sales и др., C-521/11, EU:C:2013:515, т. 23).
- 31 Съдът обаче допуска, че предвид практическите затруднения, свързани с определянето на самоличността на лицата, ползващи копията за лични цели, както и със задължаването на последните да обезщетят притежателите на изключителното право на възпроизвеждане за вредите, които са им причинили, с оглед на финансирането на справедливото обезщетение държавите членки могат да въведат „такса при копиране за лично ползване“, която да се заплаща не от съответните частни лица, а от лицата, които разполагат с оборудване, апаратура и носители за възпроизвеждане и поради това де факто или де юре предоставят това оборудване на разположение на частни лица. В рамките на такава схема лицата, разполагащи с това оборудване, трябва да заплатят таксата при копиране за лично ползване (вж. в този смисъл решения от 21 октомври 2010 г., Padawan, C-467/08, EU:C:2010:620, т. 46, от 16 юни 2011 г., Stichting de Thuiskopie, C-462/09, EU:C:2011:397, т. 27 и от 11 юли 2013 г., Amazon.com International Sales и др., C-521/11, EU:C:2013:515, т. 24).

- 32 Така държавите членки могат при определени условия да прилагат без разграничение таксата при копиране за лично ползване по отношение на информационни носители, годни да послужат за възпроизвеждане, включително в хипотезата, при която крайното ползване на същите не попада сред случаите по член 5, параграф 2, буква б) от Директива 2001/29 (вж. решение от 5 март 2015 г., *Corydan Båndkopi*, C-463/12, EU:C:2015:144, т. 44).
- 33 В това отношение Съдът уточнява, че след като посочената схема позволява на длъжащите плащане лица да отразяват размера на таксата при копиране за лично ползване в цената за предоставянето на разположение на същото оборудване, апаратура и носители за възпроизвеждане или в цената на услугата по възпроизвеждане, в крайна сметка тежестта на таксата се понася от лицето, което ползва копията за лични цели и заплаща тази цена, в съответствие с посоченото в съображение 31 от Директива 2001/29 изискване за „справедлив баланс“, който трябва да се постигне между интересите на притежателите на изключителното право на възпроизвеждане и интересите на потребителите на закриляни обекти (вж. в този смисъл решения от 16 юни 2011 г., *Stichting de Thuiskopie*, C-462/09, EU:C:2011:397, т. 28 и от 11 юли 2013 г., *Amazon.com International Sales* и др., C-521/11, EU:C:2013:515, т. 25).
- 34 При това положение Съдът приема, че схема за прилагане на такава такса е в съответствие с член 5, параграф 2, буква б) от Директива 2001/29 само ако нейното въвеждане е оправдано от практически трудности и ако длъжащите я лица разполагат с право на възстановяване на тази такса, когато тя не се дължи (вж. в този смисъл решения от 11 юли 2013 г., *Amazon.com International Sales* и др., C-521/11, EU:C:2013:515, т. 31 и от 5 март 2015 г., *Corydan Båndkopi*, C-463/12, EU:C:2015:144, т. 45).
- 35 В това отношение дадена схема за прилагане на такса при копиране за лично ползване може да бъде оправдана по-конкретно от необходимостта да се преодолее невъзможността за идентифициране на крайните ползватели или практическите трудности, свързани с това идентифициране, или други подобни трудности (решение от 5 март 2015 г., *Corydan Båndkopi*, C-463/12, EU:C:2015:144, т. 46 и цитираната съдебна практика).
- 36 Според практиката на Съда обаче при всички случаи посочената такса не трябва да се прилага за доставката на оборудването, апаратурата и носителите за възпроизвеждане на лица, различни от физическите, и за цели, явно различни от тези за копиране за лично ползване (решение от 5 март 2015 г., *Corydan Båndkopi*, C-463/12, EU:C:2015:144, т. 47 и цитираната съдебна практика).
- 37 Освен това подобна система трябва да предвижда право на възстановяване на таксата при копиране за лично ползване, което е ефективно и не затруднява прекомерно връщането на платената такса. В това отношение обхватът, наличността, популяризирането и лесното ползване на правото на възстановяване трябва да позволяват да се смекчи евентуалният дисбаланс, който се генерира в схемата на таксата при копиране за лично ползване в стремежа да се преодолеят констатираните практически трудности (вж. в този смисъл решения от 11 юли 2013 г., *Amazon.com International Sales* и др., C-521/11, EU:C:2013:515, т. 36 и от 5 март 2015 г., *Corydan Båndkopi*, C-463/12, EU:C:2015:144, т. 52).
- 38 Поставените от запитващата юрисдикция въпроси трябва да се преценят с оглед на тези съображения.
- 39 На първо място, следва да се отбележи, че разглежданата в главното производство система за справедливо обезщетение предвижда, както е видно от член 71 septies, параграф 1 от LDA, че таксата при копиране за лично ползване е част от цената, която крайният ползвател плаща на търговеца на дребно за съответните апаратура и носители, а размерът ѝ се определя в

зависимост от техния капацитет за запис. В съответствие с член 71 septies, параграф 3 от LDA, тази такса се дължи от онзи, който произвежда или внася на италианска територия с цел печалба такива апаратура и носители.

- 40 В това отношение няма съмнение, че разглежданата в главното производство правна уредба не предвижда общоприложима разпоредба, която освобождава от плащане на таксата при копиране за лично ползване производителите и вносителите, които докажат, че апаратурата и носителите са придобити от лица, различни от физическите, за цели, явно различни от тези за копиране за лично ползване.
- 41 От постоянната съдебна практика обаче, напомнена в точка 36 от настоящото решение, следва, че тази такса не трябва да се прилага за доставката на такова оборудване.
- 42 Всъщност, както бе напомнено в точка 29 от настоящото решение, схемата за финансиране на справедливото обезщетение е съвместима с изискванията за посочения в съображение 31 „справедлив баланс“ само ако съответните апаратура и носители за възпроизвеждане могат да бъдат използвани за копиране за лично ползване.
- 43 Несъмнено, както подчертава италианското правителство, в член 4 техническото приложение предвижда, че SIAE трябва да „насърчава изготвянето на“ протоколи, „по-специално с цел освобождаване на категории обекти или субекти, например при използване за професионални цели на апаратура или носители или на някои устройства за видеоигри“, и тези протоколи се приемат със съгласието на лицата, които плащат таксата при копиране за лично ползване или на техни професионални организации.
- 44 Съдът обаче напомня, че изключенията, предвидени в член 5 от Директива 2001/29, трябва да се прилагат при спазване на принципа на равно третиране, който е общ принцип на правото на Съюза, залегнал в член 20 от Хартата на основните права на Европейския съюз, и който според постоянната съдебна практика изисква да не се третират по различен начин сходни положения и да не се третират еднакво различни положения, освен ако такова третиране не е обективно обосновано (решение от 5 март 2015 г., Corydan Båndkopi, C-463/12, EU:C:2015:144, т. 31 и 32 и цитираната съдебна практика).
- 45 При това положение държавите членки не могат да предвиждат правила за справедливо обезщетение, които въвеждат необосновано неравно третиране между различните категории икономически оператори, които търгуват със сходни стоки, визирани от изключението при копиране за лично ползване, или между различните категории ползватели на закриляни обекти (решение от 5 март 2015 г., Corydan Båndkopi, C-463/12, EU:C:2015:144, т. 33 и цитираната съдебна практика).
- 46 В случая се налага изводът, че разглежданата в главното производство правна уредба не може да гарантира във един всеки случай равното третиране на производители и вносители, задължени да плащат таксата при копиране за лично ползване, които могат да се окажат в сходно положение.
- 47 Всъщност, преди всичко, тази правна уредба, която, както бе отбелязано в точка 40 от настоящото решение, не предвижда общоприложима разпоредба, която да освобождава от плащане на таксата при копиране за лично ползване производителите и вносителите, които докажат, че апаратурата и носителите са придобити от лица, различни от физическите, за цели, явно различни от тези за копиране за лично ползване, а налага единствено задължение за действие на SIAE, от което се изисква само да „насърчава“ сключването на протоколи за споразумения с лицата, задължени да плащат таксата при копиране за лично ползване. Следователно производители и вносители в сходно положение могат да бъдат третирани различно в зависимост от това дали са сключили или не протокол за споразумение със SIAE.

- 48 На следващо място, посочената правна уредба, в частност член 4 от техническото приложение, не предвижда обективни и прозрачни критерии, на които задължените да плащат справедливо обезщетение лица или техните професионални организации трябва да отговорят за целите на сключването на такива протоколи за споразумение, тъй като тази разпоредба посочва само като пример освобождаването „при използване за професионални цели на апаратура или носители или на някои устройства за видеоигри“, а прилаганите освобождавания, впрочем видно от самия текст на този член, могат да бъдат по категории обекти или субекти.
- 49 Накрая, при положение че сключването на такива протоколи е оставено на свободно договаряне между, от една страна, SIAE и от друга страна, задължените да плащат справедливото обезщетение лица или техните професионални организации, следва да се приеме, че дори да се предположи, че такива протоколи са сключени с всички лица, които могат да искат освобождаване от такса при копиране за лично ползване, не съществува гаранция, че производителите и вносителите, които се намират в сходно положение, се третират по един и същ начин, тъй като условията на подобни споразумения са резултат от частноправно договаряне.
- 50 Освен това обстоятелствата, изтъкнати в точки 47—49 от настоящото решение, не позволяват да се приеме, че разглежданата в главното производство национална правна уредба може да гарантира, че е изпълнено ефективно и при спазване по-специално на принципа на правната сигурност изискването, напомнено в точка 44 от настоящото решение.
- 51 На второ място, както следва от текста на втория преюдициален въпрос и от представените на Съда становища, процедурата за възстановяване, която е разработена от SIAE и се съдържа в „указанията“ на последното, достъпни на неговия интернет сайт, предвижда, че възстановяване може да иска само крайният ползвател, който не е физическо лице. За сметка на това възстановяване не може да иска производителят или вносителят на носители и устройства.
- 52 В това отношение е достатъчно да се констатира, както генералният адвокат отбелязва в точки 58 и 59 от своето заключение, че макар несъмнено в решението си от 5 март 2015 г., *Corydan Båndkopi* (C-463/12, EU:C:2015:144, т. 55) Съдът да е постановил, че правото на Съюза допуска схема за справедливо обезщетение, съгласно която право на възстановяване на таксата при копиране за лично ползване има единствено крайният ползвател на апаратурата или носителите, за които се дължи такава такса, той уточнява, че подобна схема е съвместима с правото на Съюза само при условие че задължените лица се освобождават, при спазване на правото на Съюза, от плащането на тази такса, ако установят, че са доставили съответните апаратура и носители на лица, различни от физическите, за цели, явно различни от тези за копиране за лично ползване.
- 53 В случая обаче това не е така, както е видно от съображенията в точки 39—49 от настоящото решение.
- 54 Освен това следва да се напомни, както е видно от съображение 31 от Директива 2001/29, че трябва да се поддържа справедлив баланс между притежателите на права и ползвателите на закриляни обекти. Според практиката на Съда при това положение системата за справедливо обезщетение трябва да съдържа механизми, по-специално за възстановяване, които да коригират всеки случай на „свърхобезщетение“ в ущърб на една или друга категория ползватели, което не би било съвместимо с изискването, посочено в това съображение (вж. по аналогия решение от 12 ноември 2015 г., *Hewlett-Packard Belgium*, C-572/13, EU:C:2015:750, т. 85 и 86).
- 55 Тъй като в случая разглежданата в главното производство система за справедливо обезщетение не предвижда достатъчни гаранции, че се освобождават от плащане на таксата производителите и вносителите, които докажат, че апаратурата и носителите са придобити за цели, явно различни

от тези за копиране за лично ползване, тази система би трябвало във всички случаи, както бе отбелязано в точка 37 от настоящото решение, да предвижда право на възстановяване на таксата, което е ефективно и не затруднява прекомерно връщането на платената такса. Правото на възстановяване обаче, предвидено от разглежданата в главното производство система за справедливо обезщетение, не може да се счита за ефективно, след като е безспорно, че такова право нямат физическите лица дори когато придобиват апаратурата и носителите за цели, явно различни от тези за копиране за лично ползване.

- 56 Предвид всички гореизложени съображения на поставените въпроси следва да се отговори, че правото на Съюза, в частност член 5, параграф 2, буква б) от Директива 2001/29, трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска национална правна уредба като разглежданата в главното производство, според която, от една страна, условие за освобождаване от плащането на таксата при копиране за лично ползване на производителите и вносителите на апаратура и на носители — предназначени за употреба, явно различна от копирането за лично ползване — е сключването на споразумения между образувание, което има законоустановен монопол върху представителството на интересите на авторите на произведения, и лицата, задължени да плащат обезщетението, или техните професионални организации, а от друга страна, възстановяването на такава такса, когато е недължимо платена, може да се иска само от крайния ползвател на апаратурата и носителите.

По искането за ограничаване действието на настоящото решение във времето

- 57 В писменото си становище SIAE иска от Съда да ограничи във времето действието на настоящото съдебно решение, ако в него се констатира, че член 5, параграф 2, буква б) от Директива 2001/29 не допуска национална правна уредба като разглежданата в главното производство.
- 58 В подкрепа на искането си SIAE привлича вниманието на Съда, на първо място, върху тежките икономически последици за SIAE от евентуално съдебно решение, което съдържа подобна констатация, при положение че с изключение на приспадатното от SIAE, за да покрие разходите, произтичащи от дейността му по събиране на средства, обезщетенията вече са разпределени в полза на правоимащите. На второ място, нямало съмнение, че SIAE е действало добросъвестно и напълно убедено, че разглежданата в главното производство национална правна уредба е изцяло съвместима с правото на Съюза, и това убеждение било подсилено от факта, че въпреки продължителното ѝ прилагане Комисията, която била съвсем наясно с това обстоятелство, така и не повдигнала възражение относно съвместимостта на тази правна уредба с правото на Съюза.
- 59 В това отношение следва да се напомни, че съгласно постоянната практика на Съда тълкуването, което той дава на норма на правото на Съюза при упражняване на компетентността си по член 267 ДФЕС, уточнява и изяснява значението и приложното поле на тази норма, както тя трябва или е трябвало да се разбира и прилага от момента на нейното влизане в сила. Следователно, така разтълкувана, нормата може и трябва да се прилага от съда дори към правоотношения, възникнали и установени преди решението по искането за тълкуване, ако освен това са налице условията, които позволяват пред компетентните юрисдикции да се отнесе спор по прилагането на посочената норма (вж. по-специално решения от 17 февруари 2005 г., Linneweber и Akritidis, C-453/02 и C-462/02, EU:C:2005:92, т. 41, от 6 март 2007 г., Meilicke и др., C-292/04, EU:C:2007:132, т. 34 и от 27 февруари 2014 г., Transportes Jordi Besora, C-82/12, EU:C:2014:108, т. 40).
- 60 Съдът може да ограничи възможността всяко заинтересовано лице да се позовава на разтълкувана от него разпоредба, за да постави под въпрос добросъвестно установени правоотношения, единствено по изключение, въз основа на общия принцип на правната

сигурност, присъщ на правния ред на Съюза. За да може да бъде наложено подобно ограничение, е необходимо да бъдат изпълнени два основни критерия, а именно добросъвестност на заинтересованите среди и риск от тежки смущения (вж. по-специално решения от 10 януари 2006 г., Skov и Bilka, C-402/03, EU:C:2006:6, т. 51, от 3 юни 2010 г. Калинчев, C-2/09, EU:C:2010:312, т. 50 и от 27 февруари 2014 г., Transportes Jordi Besora, C-82/12, EU:C:2014:108, т. 41).

- 61 По-конкретно, Съдът е прибегвал до това разрешение само при точно определени обстоятелства, а именно когато е съществувал риск от тежки икономически последици, дължащи се преди всичко на големия брой правоотношения, установени добросъвестно въз основа на считаната за валидно действаща правна уредба, и когато лицата и националните власти са били подтикнати към поведение, което не съответства на правото на Съюза, поради обективна и значителна несигурност по отношение на приложното поле на разпоредбите на Съюза — несигурност, за която евентуално е допринесло същото поведение, възприето от други държави членки, или това на Европейската комисия (решение от 27 февруари 2014 г., Transportes Jordi Besora, C-82/12, EU:C:2014:108, т. 42 и цитираната съдебна практика).
- 62 В случая, що се отнася до първия критерий, следва да се приеме, че в случая в решение от 21 октомври 2010 г., Padawan (C-467/08, EU:C:2010:620, т. 53) Съдът вече се е произнесъл по съвместимостта с правото на Съюза на система, предвиждаща прилагане без разграничение на таксата при копиране за лично ползване за всички видове апаратура и носители за цифрово възпроизвеждане, включително в хипотезата, в която последните са придобити от лица, различни от физическите, и за цели, явно различни от тези за копиране за лично ползване. При тези обстоятелства SIAE изобщо не може да претендира, че е придобила убеждението, че разглежданата в главното производство правна уредба съответства на правото на Съюза поради липсата на възражение на Комисията относно съвместимостта на това законодателство с правото на Съюза.
- 63 Така или иначе относно втория критерий се налага изводът, че SIAE не е доказало наличието на тежки смущения, тъй като то само отбелязва, че обезщетенията са вече изцяло разпределени в полза на правоимащите и че то „вероятно няма да може да възстанови такива суми“.
- 64 В резултат на това действието на настоящото решение не следва да бъде ограничено във времето.

По съдебните разноски

- 65 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (втори състав) реши:

Правото на Европейския съюз, в частност член 5, параграф 2, буква б) от Директива 2001/29/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 22 май 2001 година относно хармонизирането на някои аспекти на авторското право и сродните му права в информационното общество, трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска национална правна уредба като разглежданата в главното производство, според която, от една страна, условие за освобождаване от плащането на таксата при копиране за лично ползване на производителите и вносителите на апаратура и на носители — предназначени за употреба, явно различна от копирането за лично ползване — е сключването на споразумения между

образуване, което има законоустановен монопол върху представителството на интересите на авторите на произведения, и лицата, задължени да плащат обезщетението, или техните професионални организации, а от друга страна, възстановяването на такава такса, когато е недължимо платена, може да се иска само от крайния ползвател на апаратурата и носителите.

Подписи